

Listopad 2009

Listopad. Měsíc ve znamení padajícího listí, ale také období, v němž si víc než kdy jindy najdeme čas vzpomenout našich předků a květinou uctít jejich památku. Jednou z nejčastěji objevujících se květin hřbitovní dekorace je chryzantéma – královna podzimních květin. Této krásce z rostlinné říše jsme věnovali naši pravidelnou podzimní výstavu, zaměřenou na spojení přírody a literatury. Rozdílné vnímání symbolu podzimu v odlišných kulturách

- » Editorial
- » Nejbližší akce a výstavy
- » Listopadová literární výročí
- » Halasovým Kunštátskem
- » Výlet do Rakouska
- » Výročí Jana Skácela
- » Tři otázky pro Milana Suchomela
- » Červený květ

představí připojené ukázky poezie. Například Japonci chápou chryzantému jako symbol dokonalosti, v žlutooranžovém provedení s černými nebo červenými obrysy a pozadím je symbolem císařské pečeti. Zároveň je v zemích Dálného východu tato rostlina považována za květinu milenců a často se objevuje ve verších milostných.

Letošní listopad je také ve znamení významných výročí. Jedním z nich je dvacet let od „sametové revoluce“. Stejná doba nás dělí ode dne, kdy zemřel moravský básník Jan Skácel. Na tuto významnou osobnost můžete zavzpomínat jednak při čtení jednoho z článků tohoto čísla a zároveň s Milanem Suchomelem, který nám tentokrát odpovídal na 3 otázky pro... Příjemné podzimní dny přeje

Letošní listopad je také ve znamení významných výročí. Jedním z nich je

Vaše Romana Macháčková

Verše měsíce

l i s t o p a d u

KNÍŽE KENTOKU

Vzpomínám
a raději chci nebýt
Celou noc
se krupěje slz chvějí
na květech chryzantém

Některá (nejen) literární výročí měsíce listopadu 2009

6.11.1841

se v Topolanech u Vyškova narodil překladatel, popularizátor a filolog František Vymazal (Obrazy z dějin českých a rakouských; Pravopisný slovník a zásady českého pravopisu). Věnoval se překladům kalendářů a senzačních románů pro brněnské německé nakladatele Karafiata a Gastla. Překládal také do Besídky čtenářské nejen z němčiny, ale také z ruštiny, francouzštiny a polštiny. Možná to ho přivedlo k tvorbě gramatik a příruček cizích jazyků a jeho metody „snadno a rychle“. V letech 1865–67 redigoval týdeník Svobodná obec, 1866–68 také Veselé listy. Svůj smysl pro satiru uplatnil i při vydávání úsměvných glos pod názvem Zrnka nebo ve svém svazečku Poslancem snadno a rychle. Zemřel v Brně 6.4.1917.

6.11.1880

se narodil nejvýznamnější německy píšící autor spjatý s Moravou Robert Musil (Muž bez vlastností, Tři ženy). Narodil se v Klagenfurtu, pocházel však z rodiny českého původu. Jeho první román z roku 1906 Zmatky chovance Törlesse byl inspirován autorovými zážitky z vojenské reálky v Hranicích, kde pobýval v letech 1894 – 1897. Vysokoškolská studia prožil v Brně na technice a k rodičům se tam vracíval až do roku 1924 z Vídně a Berlína. V roce 1938, po obsazení Rakouska nacisty, Musil odešel do Švýcarska, kde v Ženevě v osamění a chudobě 15.4.1942 umřel. Jeho osobnosti a tvorbě bude věnována výstava připravovaná na druhé pololetí příštího roku.

Nejbližší akce a výstavy Památníku písemnictví na Moravě

4. listopadu, 16 hod., vernisáž výstavy Chryzantémy a nostalgie podzimu

*Pravidelná akce ve spolupráci se SOŠ zahradnickou a SOU Rajhrad představí netradičně chryzantému – královnu podzimních květin i její stopu v literatuře.
Výstava potrvá od 4. do 22. listopadu 2009.*

Klub přátel Památníku

Zajímají Vás aktivity Památníku? Staňte si i Vy členem Klubu přátel, nezávislého sdružení. Podrobnější informace o Klubu přátel najdete na zvláštním letáčku u pokladny Památníku a na webových stránkách Muzea Brněnska: www.muzeumbrnenska.cz.

HALASOVÝM KUNŠTÁTSKEM

Mezi akce Klubu přátel Památníku písemnictví na Moravě patří již tradiční výpravy za moravskými osobnostmi, proslavenými zejména na poli literatury. Po předchozích toulkách krajinou Petra Bezruče, Vítěslava Nezvala a procházce brněnskými Židenicemi za dětstvím Bohumila Hrabala, byla volba dalšího cíle jednoduchá. Na sobotu 3. října, kdy byl výlet naplánován, totiž připadlo výročí narození Františka Halase a navíc v tomtéž měsíci před 60 lety tento významný moravský básník zemřel. Proto se naším

cílem stala část přírodního parku, který nese básníkovo jméno, zejména Kunštát a nedaleká Rudka. Halas se sice narodil v brněnských Husovicích, ale ke Kunštátsku a okolí měl velmi zvláštní citový vztah. Jak sám říkal: „Na Kunštátsku se to Halasama jenom hemží.“ Z tohoto koutu Vysočiny pocházeli oba rodiče a Halas se v dospělosti sám do těchto míst vrátil. Nejprve do Zboňku, Rozseče a později i do Kunštátu, kde pobýval několik let. Svůj vztah vyjádřil v básnické próze *Já se tam vrátím* a tato básníková touha byla naplněna, když byl v Kunštátě pohřben. Právě u hrobu a domu na náměstí, ve kterém Halas bydlel v letech 1941-1949, jsme se zastavili i my. Cílem výletu bylo ovšem poznat také samotný Kunštát, jeho historii a tolik proslulou keramiku. Tyto poznatky nám zprostředkovaly prohlídky keramické dílny a zámku.

Pokud by Vás zajímaly fotografie z výletu a ohlasy některých účastníků, můžete navštívit stránku Klubu na Facebooku. Potěší nás, když se stanete naším příznivcem a na dalších akcích Vás budeme moci přivítat i osobně.

Martina Chmelařová

VÝLET DO RAKOUSKA

Základní škola TGM Rajhrad pravidelně pořádá výlety určené i pro rodiče s dětmi. Protože jsou dobře zorganizovány, velmi rádi se jich účastníme. Cílem výletu, na který nemůžu zapomenout, byla oblast Vídeňského lesa nedaleko rakouského hlavního města. Naše putování začalo procházkou na hrad Araburg z 12. století, z jehož věže byl nádherný výhled po krajině. Dalším místem naší návštěvy, zajímavým zvláště pro děti, byl přírodní park Sparbach, který tamější obyvatelé rádi využívají k odpočinku spojeného s piknikem. Nejen děti, ale i někteří dospělí využili možnosti hrát si na velkém dětském hřišti, obdivovat zvířata v minizoo i ve výběžích a čekali, jestli nepotkají volně běhající divočáky. Na prozkoumání čekaly zříceniny hradů. Na jednu z nich jsme se vydali. Cestou lesem znavení hornatým terénem jsme objevili dřevěná lehátka, umístěná kolem jednotlivých stromů. Kdo chtěl, mohl ulehnout a načerpat energii. Až jsme se dostatečně vyběhali, vyhráli a prošli i odpočinuli v krásné přírodě, zamířili jsme na poslední místo výpravy, do císařských lázní Baden. Prošli jsme se nádhernými lázeňskými parky, historickým městem, kde jsme si mohli prohlédnout budovu kasina, největšího v Rakousku. Závěr výletu byl věnován rozáriu, parku růží. Zrovna v tomto období zde probíhaly dny tzv. růžové. Prošli jsme se snad mezi tisíci růží různých druhů, barev a vůní. Se synem se těšíme na další zajímavé dobrodružství.

*Nadšení kolegyně **Simony Langové** pro poznávání nových míst je často velmi nakažlivé. A tak i z jejího popudu zaměstnanci Památníku vyrážejí na výlety do krajů moravských, českých i zahraničních.*

VÝROČÍ JANA SKÁCELA

7. listopadu uplyne přesně dvacet let ode dne, kdy zemřel Jan Skácel (7.2.1922 Vnorovy u Strážnice – 7.11.1989 Brno), osobnost úzce spjatá s Brnem a moravskou kulturní tradicí. Jako básník ovlivnil řadu mladých autorů, např. Zdenu Záborskou, Josefa Cinka nebo Jindřicha Uhra. Při svém působení v Brně se aktivně účastnil kulturního dění ať už v Čs. rozhlase Brno, v redakci brněnského deníku Rovnost nebo v časopise Host do domu, kde jako šéfredaktor působil v letech 1963 – 1969 a spolupracoval s výraznými osobnostmi, mj. Janem Trefulkou, Milanem Uhdem a Oldřichem Bártou. Za jeho působení se kolem Hostu soustředil okruh nových spolupracovníků, možnost publikovat dostali autoři různého věku a různého zaměření, především začínající básníci. Časopis změnil nejen svou grafickou úpravu, ale pod vedením Skácela vzniklo množství nových rubrik. Skácel do světa poezie přispěl svou první sbírkou *Kolik příležitostí má růže* (1957) již jako zralý básník, v pětatřiceti letech. Ve svých básních se Skácel inspiruje rodnou jihovýchodní Moravou, folklorem. Ptá se po hlubším smyslu života a tajemství lidského bytí. Pro jeho verš je příznačná zkratkovitost, strohost výrazu. Navazuje na tomanovsko-halasovskou tradici českého básnictví.

V sedmdesátých letech byl Skácel jedním ze zakázaných autorů a publikovat mohl jen v samizdatu nebo v zahraničí. V roce 1978 vychází v Torontu jeho sbírka *Chyba broskví*, v roce 1980 v Hamburku *Oříšky pro černého papouška* a dva roky poté v Mnichově soubor *Básně* zahrnující sbírky *Nepatrné rekviem*, *Talisman* a *Tratidla*.

Jan Skácel se věnoval i tvorbě pro děti v knihách *Jak šel brousek na vandr* (1961), *Pohádka o velikém samovarů* (1962), *Kam odešly laně* (1985) a *Proč ten ptáček z větve nepadne* (1988). Jeho soubory fejetonů vyšly pod názvy *Jedenáctý bílý kůň* (1964) a *Třináctý černý kůň* (1993). Divadelní scény obohatil svými překlady Sofoklova Oidipa a Plautova Lišáka Pseudola.

Památník písemnictví na Moravě schraňuje ve svých sbírkách bibliofilská vydání Skácelových děl – *Krajina s kyvadly* (1985), *Kdo se vejde na housle* (1986), *Druhá tratidla* (1987), *Píseň o nejbližší vině* (1988) a *Poslední žízeň* (1990). Básníka připomíná i pět skic k jeho sochařskému portrétu od Františka Navrátila. Ve sbírkách Památníku je možné najít mj. i dopis brněnské herečky a básnířky Marcely Mikuláškové či jeden z nejnovějších přírůstků – vzájemnou korespondenci Jana Skácela s prozaikem a scénáristou Jiřím Friedem z let 1982–89. Obsahuje Skácelův dopis z 2. listopadu 1989, tedy napsaný několik málo dnů před jeho smrtí.

3 OTÁZKY pro

Milana Suchomela

Jaký je Váš osobní vztah k Janu Skácelovi?

Osobní vztah? Co to je? Pracovně – dá-li se to tak říct, a už vidím, že ne – jsme spolu jednali v redakci Hosta. Jestli se nemýlím, členem redakční rady jsem se stal ve stejném roce, kdy byl Skácel jmenován šéfredaktorem. Ale byli jsme také skoro sousedé. Znáte asi báseň Kotlářská 35a. Málem jsme si šikmo přes ulici hleděli do oken, a tak jsme se nečekaně potkávali, třeba když si šel do samoobsluhy koupit „bosňáky“. To osobní se do nás vpíše a nejde to vymazat. Těžko se o tom mluví.

Vaše literární kritiky byly od šedesátých let uveřejňovány mj. v Hostu do domu. V té době Jan Skácel vystřídal na pozici šéfredaktora Bohumíra Macáka. Změnila se tím tvář časopisu?

Marná to otázka.

Pozorujete jako literární kritik v průběhu let proměnu v hodnocení tvorby Jana Skácela?

Zaslechl jsem některého z mladších básníků vyslovit nelibost, Skácel se mu zdál příliš spořádaný, až klasický, nebo tak něco. To je v pořádku, koho ctíme se vším všudy, ten se nám časem svraskne v ikonu. To si Skácel nezaslouží. Sám si s ním rozumím čím dál líp, čím víc ho čtu.

Prof. PhDr. Milan Suchomel, CSc., působí od roku 1953 na Filozofické fakultě Masarykovy univerzity. Jeho vědecká a pedagogická činnost je zaměřena na českou literaturu 20. století, teorii literatury, literární kritiku a literární vědu a estetiku. V roce 1990 se stal členem redakční rady časopisu Česká literatura, v roce 1998 předsedou redakční rady Bohemia litteraria.

Hledáme:

Kulturně politický měsíčník **Červený květ** vycházel v letech 1956 – 1969 v Ostravě. Byl zaměřen na publikování kulturních, odborných či beletristických příspěvků autorů ze severomoravského regionu. Prostor byl věnován také publicistickému žánru se sociologickými tématy. Časopis obsahoval pravidelné rubriky, např. Nový hlas, Náš profil, Tribuna, Nové knihy či Zápisník. Překlady ze světové poezie vycházely v rubrice Dvakrát... , čtenáři se mohli těšit na kriminální povídky autora Milana Kyselého. Málo známí autoři regionu byli připomínáni v oddílu Zapomínání a zapomenutí. Do časopisu pravidelně přispívali mj. J. Nohavica st., J. Cink, V. Bajnarová, V. Holan, J. Seifert, J. Zahradníček, J. Tomeček, I. Kubíček, J. Kolárová či O. Rafaj nebo A. Sivek. Vyšly v něm ale i práce B. Hrabala, A. Lustiga či J. Škvoreckého.

Získali jsme:

Již dosti početná sbírka ex libris v Památníku obsahuje mj. také díla z dílny grafika, redaktora a pedagoga Jana Šembery (8. března 1884 v Bystřici pod Hostýnem – 12. listopadu 1938 v Brně). Kromě ex-libris se zaměřoval také na tvorbu diplomů, novoročenek, dřevorytů a knižních obálek.

Vydává Muzeum Brněnska, příspěvková organizace

připravuje Památník písemnictví na Moravě

Klášteř 1, 664 61 Rajhrad

tel. 547 229 136

e-mail: rajhrad@muzeumbrnenska.cz

www.muzeumbrnenska.cz

Odpovědný redaktor: Vojen Drlík, redaktor: Romana Macháčková

Autoři textů: Martina Chmelařová, Simona Langová, Romana Macháčková

Vychází desetkrát ročně, číslo 9, ročník 3.